

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΑΙ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Dr GUSTAVE LE BON.— Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ. — Ἡ «Ἐξελίξις τῶν δυνάμεων» τοῦ Gustave Le Bon, ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς «Ἐξελίξεως τῆς ὕλης» τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Τὰς νέας θεωρίας τὰς ὁποίας μᾶς ἐκθέτει ὁ Dr Le Bon, κατόπιν μεγάλων ἀγώνων καὶ ἐν μέρει μόνον κατώρθωσε νὰ κάμῃ ἀποδεκτὰς εἰς τοὺς κύκλους τῶν σοφῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἔσχε τὸ θάρρος νὰ προσβάλλῃ τὰ μεγάλα δόγματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἐδοκίμασε νὰ κλονίσῃ αὐτὰς τὰς βάσεις τοῦ οἰκοδομήματος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν: «Ὅταν κανεὶς φιλόσοφος ἀσκολοῦμενος εἰς ζητήματα με ὄρια ὀλίγων ἀόριστα, με συμπεράσματα ὀλίγων ἀβέβαια, ὅπως εἶναι ἡ ψυχολογία, ἡ πολιτικὴ ἢ ἱστορία, διεξήρχετο πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν κανέν σύγγραμμα φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐξεπλήσσετο διὰ τὴν σαφήνειαν τῶν ὀρισμῶν, τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀποδείξεων καὶ τῶν πειραμάτων. Τὸ πᾶν συνείχετο, τὸ πᾶν ἐξηγεῖτο μετ' ἀκρίβειας: τὸ πολυπλοκώτερον φαινόμενον εἶχε πάντοτε τὴν ἐρμηνείαν του.

Ἐάν ὁ αὐτὸς φιλόσοφος εἶχε τὴν περιέργειαν νὰ ἀναζητήσῃ τὰς γενικὰς ἀρχὰς αὐτῶν τῶν τόσων ἀκριβῶν ἐπιστημῶν, ἐθαύμαζε τὴν θαυμασίαν ἀπλότητα καὶ τὴν ἐπιβάλλουσαν αὐτῶν μεγαλοπρέπειαν. Βάσις τῆς Χημείας, τὸ ἄφθαρτον ἄτομον, βάσις τῆς Φυσικῆς ἡ ἄφθαρτος ἐνέργεια. Σοφαὶ ἐξισώσεις, ἀπὸ τοκοὶ τοῦ πειράματος καὶ τῆς καθαρᾶς λογικῆς περιελάμβανον εἰς τύπους ἀναλλοιώτους τὰ τέσσαρα αὐτὰ θεμέλια στοιχεῖα τῶν ἀντικειμένων: τὸν χρόνον, τὸν χώρον, τὴν ὕλην, καὶ τὴν δύναμιν. Ὅλα τὰ σώματα τοῦ σύμπαντος ἀπὸ τοῦ γιγαντιαίου ἄστρου τοῦ ἐκτυλίσσοντος εἰς τὸ ἄπειρον τοὺς αἰωνίους ἐλιγμούς του, μέχρι τοῦ μικροτάτου μορίου κόνεως τὸ ὅποιον ὁ ἄνεμος κατὰ τὸ φαινόμενον κινεῖ τυχαίως, διήποντο ὑπὸ νόμων.

Καὶ ἡμεθεὶς υπερήφανοι διὰ τοιαύτην ἐπιστήμην, προῖόν μακραιώνων προσπαθειῶν. Χάρις εἰς αὐτήν, τὸ ἐνιαῖον καὶ ἡ ἀπλότης ἐβασίλευον παντοῦ. Μερικοὶ μάλιστα, ἐξ ἔρωτος πρὸς τοὺς τύπους, ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναντο νὰ ἀπλοποιήσουν ἀκόμη λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς μαθηματικὰς σχέσεις μεταξύ τῶν φαινομένων. Ταῦτα ἐθεώρουν ὡς ἐκδηλώσεις μιᾶς μεγάλης μονάδος τῆς ἐνεργείας, μερικαὶ διαφορικαὶ ἐξισώσεις ἐπήρχον πρὸς ἐρμηνείαν ὄλων τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἡ παρατήρησις δύναται νὰ γνωρίσῃ.

Πρὸ τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῶν ἀποτελεσμάτων, ὁ φιλόσοφος ὑπεκλίνετο, ἀναγνωρίζων ὅτι ἐάν ἡ βεβαιότης δὲν ὑπάρχῃ εἰς τὸ περιβάλλον μέσα εἰς τὸ ὅποιον ζῆ, ἠδύνατο κανεὶς τοῦλάχιστον νὰ τὸ εὕρῃ εἰς τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν πεδῖον».

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀσχὴ τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς «Ἐξελίξεως τῶν δυνάμεων», φέροντος τὸν τίτλον «Ἡ σημερινὴ ἐπιστημονικὴ ἀναρχία». Αἰφνιδίως πράγματι, τὸ οἰκοδόμημα, τοῦ ὁποίου τὰς ρωγμὰς, μόνον περιω-

ρισμένος ἀριθμὸς ἀνωτέρας πνευματικῆς μορφώσεως ἀνθρώπων ἦτο εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ, ἐξλονίσθη βιαίως. Μόλις αἱ ἀμφιβολίαι ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνονται, καὶ αἱ ἀντιφάσεις καὶ αἱ ἀπίθανότητες κατεδείχθησαν ὀφθαλμοφανῶς. Ὅποια ἀπογοήτευσίς διὰ τοὺς πιστούς! Χάρις εἰς τὸν Le Bon κυρίως τὰ ἐρείπια ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπισωρεύονται, εὐρισκόμεθα εἰς ἐποχὴν καταστροφῆς, εἰς πλήρη ἀναρχίαν. Οὐδὲ κἂν δὲ σκέψῃς ἀκόμη δι' ἀνέφερον οἰκοδομημάτων.

Τὰ δύο σεβυστότερα δόγματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἦσαν τὸ ἄφθαρτον τῆς ὕλης καὶ τὸ ἄφθαρτον τῆς ἐνεργείας. Τώρα ἐξετάζομεν τὰ πράγματα διαφορικῶς: Ἡ ὕλη ἄλλοτε θεωρουμένη ἄφθαρτος, ἐκλείπει βραδέως διὰ τῆς διηγεοῦς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν ἀτόμων. Τὰ προϊόντα τῆς καταστροφῆς ταύτης ἀφοῦ διέλθουν σειρὰν ὄλην διαμέσων σταδίων ὑποτίθεται ὅτι ἀναλύονται τελικῶς εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν λεπτεπίλεπτον ἐκείνην οὐσίαν ἢ ὁποῖα πληροῖ, τὸν κοσμικὸν χώρον καὶ εἰσδύει εἰς ὅλα τὰ σώματα, τὸν αἰθέρα. Οὕτω πως καταστροφομένη ἡ ὕλη πρέπει νὰ ἀποδίδῃ κολλοσιαῖαν ποσότητα ἐνεργείας, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνδοατομικῆς ἐνεργείας τῆς κατὰ τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς ὕλης ἐκλυομένης, πρέπει νὰ προκύπτουν αἱ πλεῖστοι δυνάμεις τοῦ σύμπαντος, ἡ ἡλιακὴ θερμότης καὶ ὁ ἠλεκτρισιμὸς μεταξύ ἄλλων. Οὕτω ὁ Le Bon ἄγεται νὰ παραδεχθῇ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὕλην ὡς δύο διαφόρους μορφὰς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος: Ἡ ὕλη θὰ ἴηται ἡ σταθερὰ μορφή τῆς ἐνδοατομικῆς ἐνεργείας, ἡ θερμότης, ὁ ἠλεκτρισιμὸς, τὸ φῶς. . . . αἱ ἀσταθεῖς αὐτῆς μορφαί.

Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων ἀποτελοῦν μέρος τῶν μεγάλων μυστηρίων τοῦ σύμπαντος, διὰ τὴν ἐξηγησιν τῶν ὁποίων σί θρησκειαι, αἱ φιλοσοφίαι καὶ ἡ ἐπιστήμη κατεδαπάνησαν μεγάλας προσπαθείας καὶ πλεῖστας θεωρίας. Τὰ μυστήρια ταῦτα φαίνονται ἀδιερεύνητα καὶ πολλοὶ φιλόσοφοι τὰ ἀφίνουν ἄβυστα.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ Le Bon ἐπιχέουσι ζωήρον φῶς εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἀρχῆς τῆς ὕλης. Τὸ πᾶν κατ' αὐτὸν ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ αἰθέρος εἰς τὸν ὅποιον ἀκολουθῶς ἐπιστρέφει. Ἡ αἴθλη αὐτῆ οὐσία, ὁ αἰθήρ, δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς σώματα βαρέα καὶ συμπαγῆ, ἐπὶ παραδείγματι εἰς βράχον, εἰς ὄγκον μετάλλινον. Τὸ τοιοῦτον ἠμπορεῖ νὰ φανῇ ἀπίθανον ἐν τούτοις ἰδοὺ παράδειγμα λίαν ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην. Εἰς τὰ ὄδρο-ἠλεκτρικὰ ἐργαστάσια παρατήρησαν, ὅτι στήλη ὕγρου, διαμέτρου 2 ἐκ. μ. πίπτουσα διὰ μέσου σωλῆνος ὕψους 500 μέτρον «δὲν ἠμπορεῖ νὰ τμηθῇ ὑπὸ σπᾶθης βαλλομένης μεθ' ὀρμῆς». Ἡ ἀντίστασις λοιπὸν τοῦ ὕδατος ἰσοῦται μετὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ ξύλου. Ὁ Bernard Brunhes φρονεῖ μάλιστα, ὅτι ἐάν ἡ ταχύτης τῆς ὕγρᾶς στήλης ἦτο ἀρκούντως μεγάλη, σφαῖρα τηλεβόλου δὲν θὰ τὴν διεπέρα. «Ἐδάτην ἰπέταλον πάχους ὀλίγων ἑκατοστῶν

τοῦ μέτρου, κινούμενον μετὰ ταχύτητος ἀρκούντος μεγάλης, θά ἦτο ἀδιαπέραστον ὑπὸ ὀβίδος, ὅπως ὁ γαλύβιδος θώραξ θωρηκτοῦ». Ὅμοιος, ἡ ὕλη, ἡ ὁποία κατ' ἐπίφασιν μᾶς παρέχει τὴν εἰκόνα τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς ἡρεμίας, δὲν θά ὑφίστατο εἰμὴ χάρις εἰς τὴν ταχύτητα τῶν περιστροφικῶν κινήσεων τῶν μορίων τῆς. «Ἡ ὕλη, εἶναι ταχύτης, καὶ ἐπειδὴ ὕλη ἐν κινήσει εἶναι ὁσαύτως ἐνέργεια, ἐπιτρέπεται νὰ θεωρησώμεν τὴν ὕλην ὡς ἰδιαίτερον μορφήν ἐνεργείας».

Εἰς τὰ κεφάλαια III καὶ IV, ὁ Gustave Le Bon μᾶς δίδει μίαν ἐκπληκτικὴν εἰκόνα τῆς κοσμικῆς ἐξελιξεως καὶ τῆς ἐξελιξεως τῆς ὕλης. Μετὰ τὴν «χαοτικὴν φάσιν» καθ' ἣν ἐσχηματίσθησαν εἰς τὸν αἰθέρα νέφη καὶ αἱ πρῶται δυνάμεις, αἷται ἐπετάχονον τὰς κινήσεις των, καὶ εἰς νεφέλωμα ἀορίστος ἀφωρισμένον τὰ ἄτομα ἐσχηματίσθησαν βαθμιαίως, κορεννόμενα προϊόντως ἐνεργείας. Τότε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νεφελώματος ἐσχηματίσθη εἰς ἥλιος, εἰς ἀστὴρ. Συμπυκνούμενα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ ἄτομα, ἀπέκτησαν ἐπὶ τέλους παμμεγίστην διὰ τὴν χωρητικότητά αὐτῶν ἐνδοατομικὴν ἐνέργειαν. Τὸ ὑπερβάλλον ἤρχισε νὰ ἀκτινοβολῇ εἰς τὸ διάστημα ὑπὸ μορφήν θερμότητος, φωτὸς ἢ διαφόρων ἠλεκτρικῶν δυνάμεων. Ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀστέρος ἀπέβη ὑπέρμετρος, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κατήλθε ἐνῶ τὰ στοιχεῖα τῶν ἀτόμων ἐσχημάτισαν νέας ἰσορροπίας, καὶ ἔδωκαν γένεσιν εἰς τὰ διάφορα ἀπλᾶ σώματα τὰ ὁποῖα διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων. Οἱ πλανῆται ἀπεσπάσθησαν ὑπὸ τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως, ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ ἡλίου, πέριξ τοῦ ὁποῖου περιστρέφονται. Ἡ ταπεινότης τῆς θερμοκρασίας ἐπ' αὐτῶν εἶναι λίαν ἐκσεσημασμένη, καὶ ἡ ὕλη ἐπέτυχεν τὴν φάσιν τῆς σταθερᾶς αὐτῆς ἰσορροπίας. Ἐν τούτοις τὰ ἄτομα δὲν ἔπαυσαν νὰ ἀκτινοβολῶσιν ὀλίγον. Μερικὰ, ὅπως τὰ τῶν ῥαδιενεργῶν σωμάτων, ἀρχίζουν μάλιστα καὶ νὰ ἀποσπντίνονται. Εἶναι τὰ πρῶτα δείγματα τοῦ γήρατος τῆς ὕλης. ... τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τέλους θά ἐπιστρέψουν εἰς τὸν αἰθέρα.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Dr Le Bon, φέρει τὸν τίτλον «Τὰ Προβλήματα τῆς Φυσικῆς» εἶναι προπάντων πειραματικόν. Εἰς αὐτὸ ἐκτίθεται μέγας ἀριθμὸς πειραμάτων τοῦ συγγραφέως. Ταῦτα εὐφρέστατα, διανοίγουν νέους ὀρίζοντας καὶ ἀνατρέπουν τὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος παραδεδεγμένας ὑπὸ τῶν φυσικῶν ιδέας. Πολλὰ δεικνύουν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς εἶναι ταυτοχρόνως ἐν ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς διασπάσεως τῆς ὕλης καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς παράγοντας τοὺς πλεον ἐνεργοὺς αὐτῆς ταύτης τῆς διασπάσεως.

«Ὅταν τριβώμεν σῶματι, ὅταν τὸ θέτομεν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἠλεκτρικῆς πηγῆς, ὅταν τὸ ὑποβάλλωμεν εἰς μίαν οἰανδήποτε δόνησιν τοῦ αἰθέρος, οἷον φωτεινὴν ἀκτίνα, πᾶν ἄλλο κἀμνομεν ἢ μετατροπὴν τῆς κινήσεως εἰς οἰανδήποτε ἐνέργειαν ἢ ἠλεκτρισμὸν ὅπως τὰ βιβλία διδάσκουν. Δὲν πραγματοποιοῦμεν τότε μεταμόρφωσιν ἄλλ' ἔκλυσιν δυνάμεων. Ἀπλῶς τὴν ὕλην, διασπῶμεν δρῶντες ἐπ' αὐτῆς διὰ καταλλήλων ἀντιδραστηρίων. Ὁ ἠλεκτρισμὸς εἶναι μία ἐκδηλωσις τῆς διασπάσεως ταύτης.

Πολὸν ἐδιαφέροντα εἶναι ἐπίσης τὰ κεφάλαια τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς ὕλης εἰς φῶς, μετὰ τὴν διάσπασιν τῆς ὕλης ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φωτὸς μετὰ τὸν φωσφορισμὸν.

Παντοῦ ἀνευρίσκει κανεὶς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐνδοατομικῆς ἐνεργείας, παντοῦ αἱ τόσον γόνιμοι ἰδέαι τοῦ Dr Le Bon, εὐρίσκουν τὴν ἐφαρμογὴν των.

G. BOHN

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ, «ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ»

εἶναι τὸ θέμα τοῦ βιβλίου τὸ ὁποῖον δημοσιεύει ὁ κ. Félix Le Deutec, «Εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα, μᾶς λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἀναμεινομεν τὸ πᾶν ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη· τὴν ἐρωτῶμεν μάλιστα νὰ μᾶθῃ τὸ τί εἴμεθα, τὸ τί εἶνε ἡ ζωὴ. Ἄλλ' ἢ ἐπιστήμη, ἢ θυγάτηρ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπεμακρύνθη τόσον τὸν γεννήτορα αὐτῆς, ἔγεινε τόσον ἀνεξάρτητος, ὥστε νὰ εἶνε ἱκανὴ νὰ μελετήσῃ ἑαυτὴν, ὁποῖος τὴν ἐδημιούργησε;» Μάλιστα, ἀπαντᾷ: «ἢ ἐπιστήμη δικαιούται νὰ μελετήσῃ τὸν ἀνθρώπον, διότι, ἂν καὶ ἐγεννήθη ἀπ' αὐτόν, ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης καταγωγῆς τῆς διετήρησε μόνον τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν». Καὶ πρῶτον ὁ συγγραφεὺς καθορίζει τὸ ἀπρόσωπον τῆς ἐπιστήμης, μελετᾷ τὴν ἐννοίαν τῶν φυσικῶν φαινομένων, τὴν ἰσορροπία, τοὺς νόμους καὶ τὰ μέτρα, ἐπιβεβαιώνει ὅτι τὸ πᾶν δύναται νὰ μετρηθῇ, ἢ ὅτι τοῦλάχιστον ὑπάρχει εἰς ὅλα τὰ φαινόμενα ἄποψις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶνε προσिता εἰς τὴν μέτρησιν, καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι: «ὀλόκληρη ἢ φιλοσοφία δύναται νὰ ἀναμορφωθῇ λαμβανομένου ὡς ἀφετηρίας τοῦ μετρητοῦ τῶν ποσοτήτων», καὶ μᾶς δίδει εἰς μίαν γλῶσσαν μεγάλου ὕψους καὶ καταπλησσοῦσης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας τὰς «μεγάλαις γραμμῆς μῆς ἀντικειμενικῆς βιολογίας».

Τὸ ἀπέραντον αὐτὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσει εὐρύτατα, εἶνε γραμμένον διὰ γὰ διδᾶξῃ, διὰ νὰ θέλῃ καὶ νὰ συνταράξῃ τοὺς ἀναγνώστας τοὺς ὀλίγον ἀποθαρρυσμένους ἀπὸ τὴν φράσιν: «ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἓνας προσωρινὸς στρόβιλος». Ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία εἶνε αὐταπάτη. Ἡ κατάσταση τοῦ κόσμου, μετὰ τὸν ἐξαφρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, θά εἶνε μία κατάσταση ἰσορροπίας εἰς τὴν ὁποίαν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, θά ἐξαφανισθῇ τὸ ἐφήμερον ἴχθος τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς ἐκφάνσεις. Ὡστε ἢ ἀνθρωπίνῃ δρᾶσις εἶνε ματαία!

Ο RUDUARD KIPLING ΚΑΙ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟΝ

NOBEL. — Ἀπενεμήθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν Σουηδικῶν Ἀκαδημιῶν τῆς Στοκχόλμης τὰ πέντε μεγάλα βραβεῖα τοῦ Nobel K. Κατὰ τὴν ἐφετεινὴν ἀπονομὴν τὸ βραβεῖον τῆς Ἱατρικῆς ἀπενεμήθη εἰς τὸν Γάλλον Charles Laveran καθηγητὴν, τὸ τῆς Εἰρήνης εἰς τὸν Γάλλον Louis Renault καθηγητὴν τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἀπὸ κοινῶν μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ Ernesto-Theodoro Moneta συγγραφέως ἔργων περὶ εἰρήνης, τὸ τῆς Φυσικῆς εἰς τὸν Ἀμερικανὸν Aldert-Abraham Michelson καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου, τὸ τῆς Χημείας εἰς τὸν Γερμανὸν Hans Buchner, τὸ τῆς Φιλολογίας

τέλος ἔλαβεν ὁ Ἄγγλος συγγραφεὺς καὶ ποιητὴς Ruduard Kipling. Περὶ τούτου, γράφομεν ἐκτενέστερον ἐπειδὴ ἰδιαιτέρως μᾶς ἐνδιαφέρει.

Οὐδέποτε σχεδὸν ἀπενεμήθη τιμὴ τόσον δικαίως καὶ τόσον ἐπαξίως ὅσον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ὁ μέγας Ἄγγλος ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος εἶνε ἀναμφιλέκτως ἡ μεγαλυτέρα μεγαλοφυΐα τοῦ ἔθνους του. Ὁ Kipling ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἰνδίας ἀπὸ γονεῖς Ἄγγλους. Μέσα εἰς τὰς φλέβας του ὅμως ὑπάρχουσι καὶ μερικαὶ σταγόνες Ἰνδικοῦ αἵματος. Ὑπὸ τὸν συνεφῶδη οὐρανὸν τοῦ Λονδίνου εὐρισκόμενος, πολλάκις ἐνοστάλησε τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του καὶ τὴν νοσταλγίαν του ταύτην τὴν βλέπομεν μέσα εἰς τὰς εἰς τὰς ἀπλάς καὶ τελείας φράσεις τῶν διηγημάτων του.

Ὁ Kipling, ὁ μυθιστοριογράφος αὐτὸς τῶν ἰνδικῶν δασῶν (jungle) διέρχεται τοὺς ἕξ μῆνας τοῦ ἔτους εἰς μίαν γωνίαν τῆς Νοτίας Ἀφρικῆς, εἰς τὸ Καττάουν, τοὺς δὲ ὑπολοίπους ἕξ, ταξιδεύει ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὸ Λονδίνον, Νέαν Ὑόρκην . . . Ἄλλ' ὁ περιηγητὴς αὐτὸς, ὅστις εἶνε κατὰ βάθος Ἀγγλοσάξων, ὅστις εἶνε πολίτης ἄγγλος, πατριώτης ἄγγλος, ἔχει ὅλας τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ποὺ ἔχουν οἱ συμπατριῶται του. Λατρεῖ τὴν οἰκογένειάν του καὶ πρὸ πάντων τὰ παιδιά του καὶ μήπως δὲν ἔχει γράψῃ γι' αὐτὰ ἕνα ὀλόκληρον βιβλίον ἀπὸ ἐξόχους μύθους;

Ὁ Kipling εἶνε σαράντα δύο ἐτῶν εἶνε ὠχρὸς καὶ μᾶλλον ἰσχνός· τὰ χεῖλή του διαρκῶς ὑπανοίγει ὑπόλοιπον σιγαρέττου. Ὅταν ὅμως ὀμιλεῖ, μὲ φωνὴν, τότε βραχειαν καὶ δύσηχον καὶ πότε βραδειαν καὶ ἀρμονικὴν δίδει κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἐκείνων ποὺ τὸν πλησιάζουν τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς πνεύματος, δυνατοῦ καὶ μεγάλου, τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς μεγαλοφυΐας, ποὺ δὲν τὴν προδίδει διόλου τὸ παράστημά του.

Ἄγαπᾷ νὰ διηγῆται μέσα εἰς τὴν ἡρεμίαν τῆς οἰκογενείας του, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ τεῖου, ἐκεῖνα ποὺ γίνονται «ἐκεῖ κάτω» ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν χώραν τῶν Φακιῶν, εἰς τὴν Ἰνδίαν τὴν μαγευμένην καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ.

Οἱ ταπεινοί, οἱ μετριόφρονες, οἱ ἐργάται καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ κοπιᾶζουν καὶ πονοῦν τὸν ἐλκύουν. Τοιαύτη εἶνε ἡ φύσις του.

.

Τὸ ἔργον τοῦ Kipling ἔδωσε νέον σφρίγος καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν. Ἀπευθυνόμενος πρὸς ἕνα κοινόν, τὸ ὅποιον εἶχε πεισθῆ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς μεταναστεύσεως εἰς τὰς ἀποικίας, καὶ ἡμῶν ὑπερόχως τὴν γραφικὴν τῶν τροπικῶν ζωῶν, καὶ τὴν μαγικὴν ὠραιότητα τῶν τοπείων τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ κερδίσῃ ἀμέσως τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν. Ὅτε κατὰ τὸν Βοερικὸν πόλεμον, μετὰ τὰς πρῶτας ἀποτυχίας, τὸ θάρρος ἐγκατέλιπε τοὺς Ἄγγλους, ὁ Kipling ἦτον ἐκεῖνος ποὺ τοὺς ἐνεθάρρυνε μετὰ τὴν θαυμασίαν φῶδὴν του «The Highlanders» (οἱ ὀρεσίβιοι) ἣτις ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Times», ἦτον ἐκεῖνος ποὺ τοὺς προέτρπε εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου πολέμου.

Καὶ ὅμως παρὰ τὸν ἀπολυταρχισμόν του καὶ τὰς φιλοπολέμους του ἀρχάς, τοῦ δίδεται σήμερον, συναίνουσης καὶ τῆς ἐπὶ τῆς Εἰρήνης ἐπιτροπῆς, τὸ διὰ τὴν φιλολογίαν Βραβεῖον τοῦ Nobel τὸ ὅποιον καὶ τοῦ ἤξιζε.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑ.—Εἶνε ἀρκετὸς καιρὸς τώρα, ποῦ ὁ «Messenger d'Athènes» ἐξήτησε καὶ ἐδημοσίευσεν γνώμας περὶ τοῦ Γλωσσικοῦ μας ζητήματος διαφόρων ἐπιστήμων ἀνδρῶν—κατὰ πόσον ὅμως ἱκανῶν νὰ ἐκφέρωσι γνώμην περὶ ζητήματος ὅπως τὸ Γλωσσικόν, ἀδιάφορον.

Ὅλοι αὐτοί, σὰν ἐπίσημοι ἐσυμφώνησαν καὶ εἶπαν ὅτι ἡ μόνη ἐπίσημος Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε ἡ καθαρῆουσα.

Ἐνας ἔξοχος χειροῦργος, ὁ κ. Γεράσιμος Φωκάς, καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀπόρροκλιτος—ὅπως ὁ ἴδιος τὸ λέγει—ἔστειλε καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην του περὶ τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος εἰς τὸν «Messenger d'Athènes» ἡ ὁποία καὶ ἐδημοσιεύθη. Ὁ κ. Φωκάς ἐκηρύχθη μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ κ. Ψυχάρη, καὶ ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὸ τοιοῦτον προεκάλεσεν ἀρκετὸν φιλολογικὸν θόρυβον. Πολλοὶ Ἑλληνισταὶ μὴ εὐρόντες ἄλλο ἐπιχείρημα διὰ νὰ πολεμήσουν τὸν κ. Φωκά εἶπαν ὅτι εἶνε ἀναρμόδιος, αὐτὸς καθηγητὴς τῆς χειρουργικῆς, νὰ ἐκφέρῃ γνώμην περὶ τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος—ὡσὰν νὰ ἦσαν τάχα ἀρμόδιοι, μερικοὶ ἀπὸ ἐκείνους τῶν ὁποίων τὴν γνώμην ἐξήτησεν ὁ «Messenger d'Athènes».

Τελευταῖος ὅμως ἀπ' ὅλους ἔρχεται ὁ κ. Χατζιδάκις, ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας τοῦ Πανεπιστημίου μας, ὁ σθεναρὸς αὐτὸς ὑπέρμαχος τῆς δημοτικῆς μας γλώσσης καὶ ἀποδεικνύει δι' ὠραίου ἀρθρου του δημοσιευθέντος εἰς τὰς «Ἀθῆνας» «ὅτι δὲν εἶνε εὐχολον πρᾶγμα, ὅπως φαίνεται εἰς τινάς, ν' ἀποφαινῶνται προσηκόντως περὶ τοῦ ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας ἡμῶν λῖαν πολυπλόκου ζητήματος τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου».

Δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἐδῶ ἂν ἔχη δίκαιον ὁ κ. Ψυχάρης ἢ ὁ κ. Μιστριώτης, ἂν εἶνε ἀρμόδιος νὰ ἐκφέρῃ γνώμην περὶ τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος ὁ κ. Φωκάς ἢ ὁ δεῖνα ἢ ὁ τάδε.—Ὅχι.

Τὸ μεγάλο μας ζήτημα, τὸ Γλωσσικόν, μόνον ὁ χρόνος θὰ τὸ λύσῃ. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια καὶ ἔπειτα ἀπὸ συστηματικὴν θετικὴν ἐργασίαν θὰ λυθῇ τὸ ζήτημ' αὐτό. Κάθε συζήτησις ποὺ γίνεται περὶ αὐτοῦ τώρα εἶνε ματαιοπονία. Παρόμοια ζητήματα, τὸ λέγομεν καὶ πάλιν, δὲν λύονται οὔτε μετὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐνὸς οὔτε μετὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου.

ΑΠΟ ΤΑ «ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ» ΤΟΥ Ε. PENAN. — Ἀπὸ τὸν ἐκδοθέντα τελευταίως δευτέρον τόμον τῶν «Τετραδίων τῆς Νεότητος» τοῦ ὑπερόχου καὶ τοῦ μεγαλυτέρου ἴσως φιλοσόφου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τοῦ Ἐρνέστου Ρενάν, μεταφράζομεν ὀλίγας γραμμὰς.

Σκέψεις

Τίποτε δὲν μᾶς δεικνύει καλύτερον πόσον ἡ δύναμις τῆς σκέψεως ἐπιθρᾷ καὶ ἐπὶ τῶν μικροτέρων

λεπτομερειῶν τοῦ ὕφους, ὅσον ἡ ψυχρότης τῶν περισσοτέρων μεταφράσεων καὶ τὸ ἑλεεινὸν ὕφος τοῦ τὰς διακρίνει. Γιατὶ ἡ μετάφρασις ἐνὸς θαυμασίου τεμαχίου γεμάτου ἀπὸ ζῶν καὶ ἀλήθειαν εἶναι ψυχρὰ καὶ ἀσθενής; Διότι ὅταν τὸ ἔγραφεν ὁ συγγραφεὺς ἦτο τελείως βυθισμένος μέσα εἰς τὴν σκέψιν, ἡ ὁποία τὸ διέπει καὶ τὸ ὕφος του ἦτο ὡραῖον χωρὶς νὰ τὸ ἐκζητήσῃ. Ὁ μεταφραστὴς ὅμως, ὅταν τὸ μετέφραζεν, ἦτο σχεδὸν ἀνάσθητος, δὲν ἦτο ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σκέψεως αὐτῆς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν μιᾶς ἐξωτερικῆς δυνάμεως, μιᾶς λέξεως ἡ ὁποία καὶ τὸν ὠδήγει. Ὁ μεταφραστὴς σταθμίζει ἀπλῶς τὴν φράσιν καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν μεταγλωττίσῃ δουλικῶς καὶ ἐκείνο ποῦ γράφει δὲν εἶναι προῖον ἰδικῆς του σκέψεως, ἀλλὰ ξένης. Καὶ ἰδοὺ διὰ ποίαν αἰτίαν ἡ μετάφρασις εἶναι ψυχρὰ καὶ ἀσθενής.

* *

Πολλάκις ὁ κανὼν τῶν καλλιτεχνικῶν μας προτιμήσεων, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς εὐχαρίστους ἐντυπώσεις ποῦ γεννοῦνται μέσα μας ἀπὸ τὰ διάφορα πράγματα. Γι' αὐτὸ εὐρίσκομεν ὡραῖον κάθε τι ποῦ κολακεύει τὴν φαντασίαν μας. Ἐνα παλῆθ' ἐρεπίτοι, κατὰ βάθος ἀσχημο, μᾶς ἀρέσει διότι μᾶς κάνει νὰ ὄνειρευθῶμεν τυπικῶς αἰτίαι πολὺ μακροσμένην ἐποχὴν. Τὸ ἴδιο μὲν παλῆθ' ἐκκλησία κακοκτισμένη, μπορεῖ ν' ἀρέσῃ εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους περισσότερο ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπεστέραν ἐκκλησίαν. Διότι θαυμάζουν τὴν ὡραίαν ἐντύπωσιν, καὶ κατὰ συνέπειαν, τὸ ἀντικείμενον ποῦ τὴν προξενεῖ.

ΟΣΚΑΡ Ο Π. — Ὁ ἀποθανὼν βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Ὁσκάο ὁ Π δὲν ἦτο μόνον καλὸς καὶ ἀγαθὸς μονάρχης, ἀλλ' ἦτο καὶ λόγιος ἀβρὸς καὶ ἐπιστήμων συγχρόνως βαθύς. Ἦτο προικισμένος μὲ μεγάλην λεπτότητα πνεύματος. Ἠγάπησε περιπαθῶς τὰς ὡραίας τέχνας, περισσότερο ὅμως τὸν εἰλικνεν ἢ ποιησις, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ διέπρεψεν. Ὅτε ἀκόμα ἦτο διάδοχος, μετέσχε ὑπὸ ψευδώνυμον ποιητικοῦ διαγωνίσματος καὶ ἔλαβε τὸν στέφανον, τὸν ὁποῖον διέτιθρε ὡς τὴν γλυκυτέραν ἀνάμνησιν τῆς νεότητός του.

Αἱ ὑποθέσεις τοῦ κράτους δὲν τὸν ἠμποδίζον ἀπὸ τὰς μελέτας του. Ἀκόμη καὶ κατὰ τελευταία ἔτη τῆς ζωῆς του, μετὰ τὴν μετὰ τῶν ὑπουργῶν του συνεργασίαν, ἐκλείετο εἰς τὴν Βιβλιοθήκην του—μίαν ἀπὸ τὰς καλύτερας ἰσως τοῦ κόσμου—καὶ ἐβυθίζετο εἰς τὰς προσφιλεῖς του μελέτας.

Ἡ Σουηδία ἀπόλεσε μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ὁσκάο ἓνα ἔξοχον βασιλέα, ἓνα σοφὸν ἐπιστήμονα, ἓνα ὑπέροχον ἄνθρωπον τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα θὰ κοσμήσῃ μίαν ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς Σουηδικῆς Ἱστορίας.

ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἔξοχος φιλολογικὴ χώρα. «Ἡ Ἱστορία τῆς Ἰαπωνικῆς Φιλολογίας» τοῦ γερμανοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Τοκίου, Karl Florenz μᾶς δίδει νέον τεκμηρίον περὶ τούτου.

Μέχρι σήμερον,—ἐκτὸς τῆς ἱστορίας τοῦ Ἄγγλου Aston—ἔπρεπε ν' ἀνατρέξῃ τις εἰς τὸ σχεδὸν καθ' ὅλα

τέλειον σύγγραμμα τοῦ Ἰάπωνος συγγραφέως Tomitsu Okasami, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἐν Λειψία τῷ 1899. Εἰς τὸ ἔργον ὅμως αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς κάμνει λόγον, μετὰ φυσικῆς ὑπερηφανεῖας, περὶ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ τοὺς κολακεύει οὐκ ὀλίγον.

Ἡ Ἰαπωνικὴ Φιλολογία, κατὰ πολὺ περιεργον σύμπτωσιν, διήλθε, κατὰ τὰς αὐτὰς περιόδους, τὰς ἰδίας φάσεις μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Φιλολογίαν.

Οὗτω ἢ ἐν Εὐρώπῃ περίοδος τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ μυθιστορηματος, ἦτοι ἡ ἐποχὴ τοῦ Οὐόλτερ Σκωτ, τοῦ Δουμᾶ καὶ τοῦ Βαλζάκ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, μὲ τὰ τῆς ὁμοίας ἐμπνεύσεως ἔργα τοῦ Kyoden (1816) τοῦ Bakin (1848) τοῦ Tanehiko καὶ Shumsui (1842). Κατόπιν ἐπῆλθε τὸ ρεῦμα τοῦ θετικισμοῦ, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν ἀρχὴν τοῦ 20οῦ Αἰῶνος, καὶ τὸ ὁποῖον εὗρε κατ'ἀλληλον ἔδαφος ἐν Ἰαπωνίᾳ, διότι οἱ Ἰάπωνες συγγραφεῖς δεικνύουν μεγάλην προτίμησιν πρὸς τὰ μικρὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα διαπρέπουν, ἐν τῷ ἀποφεύγον τὰ μεγάλα διότι δὲν ἐπιτυγχάνουν πολὺ εἰς αὐτά.

ΣΑΔΑ-ΓΙΑΚΟ ΚΑΙ ΚΑΒΑ--ΚΑΜΙ. — Ἡ ἔξοχος τραγικὴ ἠθοποιὸς τῆς Ἰαπωνίας Σάδα-Γιάκο, καὶ ὁ σύζυγός της Κάβα-Κάμι, ἠθοποιὸς καὶ αὐτὸς σπουδαῖος, καὶ δραματογράφος ταύτοχρόνως, ἀπασχολοῦσιν ἀπὸ τινος τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον τῶν Παρισίων. Ἡ Σάδα-Γιάκο εἶνε ἡ πρώτη Ἰαπωνίς γυναίκα ποῦ ἀνέβη εἰς τὴν σκηνήν. Πρὸ αὐτῆς τοὺς γυναικίους ρόλους ὑπεδύοντο νέοι. Εἶνε δὲ ἀρκετὰ περιεργὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἡ Σάδα-Γιάκο ἐπέτευχεν τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα. Κατὰ τὴν πρώτην ἀνά τὴν Εὐρώπην περιοδεῖαν της, ἔπαιξε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὸ θέατρον τοῦ Λονδίνου. Ἦρσεν δὲ τὸσον πολὺ εἰς τὴν ἀποθανοῦσαν βασιλίσσαν τῆς Ἀγγλίας Βικτωρίαν, ὥστε αὐτὴ τὴν ἠρώτησε τί δῶρον ἤθελε νὰ τῆς κάμῃ. Ἡ Σάδα-Γιάκο δὲν ἐζήτησε κανένα δῶρον, ἀλλὰ τὴν παρεκάλεσεν ἀπλῶς ὅπως μεσιτεῖσθαι παρὰ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῇ ἐπιτραπῇ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν σκηνήν. Πράγματι ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἐμεσίτευσε, καὶ ὁ πόθος τῆς διαπρεποῦς καλλιτέχνιδος ἐξεπληρώθη. Ὁ σύζυγός της, ὁ Κάβα-Κάμι εἶνε τρόπον τινὰ ὁ ἰδρυτὴς τοῦ νέου Ἰαπωνικοῦ Θεάτρου εἶνε καὶ αὐτὸς καλλιτέχνης ἔξοχος, διαπρέπων ὅπως ἡ σύζυγός του εἰς τὰ τραγικὰ ἰδίως δράματα. Ἡ καλλιτεχνικὴ περιοδεῖα τῶν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην σκοπὸν ἔχει τὴν μελέτην τῆς νεωτέρας δραματικῆς τέχνης, τὴν ὁποίαν θὰ εἰσάξουν μετ' ὀλίγον καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ ἴδωμεν μετὰ τινα ἔτη τὴν δραματικὴν τέχνην ἐξικνουμένην εἰς τὴν Ἰαπωνίαν εἰς βαθμὸν ἐπίξηλον καὶ νὰ χειροκροτῶμεν προϊόντα αὐτῆς ἐφάμιλλα, ὡς πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν δύναμιν, μὲ τὰ εὐρωπαϊκὰ, ἰσως δὲ, καὶ ἀνώτερα.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.— Ἐλάβομεν τὴν «Χειραφετημένην» τοῦ κ. Παπαζαφειροπούλου, τὰ «Ἀνάγλυφα» τοῦ κ. Καλογεροπούλου καὶ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βαρλέντη «Ἀητοὶ καὶ Ἀελέκια». Γι' αὐτὰ θὰ γράψωμεν σὲ προσεχῆς φυλλάδιον.